
PERSON – ORIENTED APPROACH AND ITS EVOLUTION VIEWS

Gergana BozhurskaFaculty of pedagogy, SWU “Neofit Rilski” – Blagoevgrad, Bulgaria, gggaaabbb@abv.bg

Abstract: In the context of the globalizing world and the modern information age, a question of present interest in the organization of the learning process is the implementation and applying of the person-oriented approach.

The advanced functions of the educational interaction aim to promote the child's individuality in common forms of activity. The unity of the pedagogical communication functions (educative, training and corrective) is necessary to ensure the child, the group and the aging microclimate in organizing the child-environment interaction. Achieving optimal pedagogical communication is part of a thorough reflection on educational strategies and a transition to the personality-oriented nature of the educational process.

In fact, the construction of a person-oriented approach requires an understanding of both the whole and the parts, in the context of the whole. In this connection, the theoretical basis can be linked to the student-centered teaching explanation as its principal consumer, which is aimed at satisfying the needs of the child and achieving individual growth through intense interaction among all characters involved in this interaction.

The basis of the person-oriented approach is the value of the educator towards the child, the childhood as a unique period of his life related to the affirmation of **child`s active position**.

Keywords: personality, personal-oriented, approach, child

ЛИЧНОСТНО - ОРИЕНТИРАН ПОДХОД И ЕВОЛЮЦИЯ НА ВЪЗГЛЕДИТЕ ЗА НЕГО**Гергана Божурска**Факултет по педагогика, ФЗУ „Неофит Рилски”- Благоевград, България, gggaaabbb@abv.bg

Резюме: В условията на глобализацията се свят и съвременната информационна епоха един от най-актуалните въпроси при организацията на учебния процес е осъществяването и прилагането на личностно-ориентираният подход.

Развиващите функции на възпитателното взаимодействие са насочени към утвърждаване на детската индивидуалност в съвместни форми на активност. Единството на функциите на педагогическо общуване (възпитаваща, обучаваща и корективна) е необходимо за осигуряването на благоприятен за детето, за групата и за възрастния микроклимат при организиране на взаимодействието „дете-среда”. Постигането на оптимално педагогическо общуване е част от цялостно обмисляне на образователните стратегии и преход към личностно ориентиран характер на възпитателния процес.

Всъщност конструкцията на личностно-ориентираният подход изисква разбиране както на цяло, така и на частите, в контекста на цялото. В тази връзка теоретичната основа може да се свърже с обяснението за обучение, ориентирано към личността на ученика като негов главен потребител, което е насочено към удовлетворяване на потребностите на детето и постигане на индивидуално израстване чрез интензивна интеракция между всички субекти, участващи в това взаимодействие.

В основата на личностно-ориентираният подход е ценностното отношение на възпитателя към детето, към детството като уникален период от неговият живот, свързано с утвърждаването на **активна позиция на детето**.

Ключови думи: личност, личностно-ориентиран, подход, детето

УВОД

В условията на съвременната информационна епоха и глобализацията се свят, съществуват множество теории за личността и нейното развитие.

Формирането на личността не може да се осъществи външно, чрез предаване на определена форма, тя се изгражда в контекста на социалните взаимодействия на субекта с други субекти. Сложното единство между „субект” и „личност” и влиянието му върху характера на педагогическата дейност дава основание в настоящата разработка да разгледаме редица подходи, главно място сред които заема личностно-ориентираният подход (Иванов Г., Калинова А., 2015г).

Според Г. Иванов, А. Калинова, Е. Василева, в основата на личностно-ориентираният подход е ценностното отношение на възпитателя към детето, към детството като уникален период от неговият живот. Педагогическото взаимодействие при личностно-ориентираният подход, е насочено към удовлетворяване на потребностите на детето и постигане на индивидуално израстване на всички субекти, участващи в това взаимодействие. От ролята на пасивен наблюдател, възприемащ информация от учителя, детето се стимулира и мотивира да премине в ролята на откривател, експериментатор, изследовател, подкрепян и разбираен от учителя. Преходът от дейностно-ориентиран към личностно-ориентиран подход на обучение, дава възможност за пълноценно развитие на детето и неговите способности. Личностната ориентация на обучението е свързана с нов тип общуване, където водещо място заема себеизявата. Ученето е подчинено не на възпроизвеждането на информация продбрана и предложена от възрастния, а учене чрез откриване и преодоляване на трудности, в процеса на което се изпробват нови модели на поведение и се опознават собствените възможности. (Иванов Г., Калинова А., 2017г.).

В тази връзка, приоритетна характеристика на личностно-ориентираният подход е самата личност на детето, предоставянето на индивидуален подход в неговото развитие, преместване на акцента от парадигмата на знанието върху личността.

Този вид подход насочен към личността на детето „определя централна роля на ученика в педагогическото взаимодействие, като особеностите на личността се изразяват в: желание и способност за промяна, критична рефлексия, умения за междуличностно общуване” (Кръстева, А. file:///D:/1888.pdf).

ИЗЛОЖЕНИЕ

Към този момент съществуват различни тълкувания за определението за личностно –ориентиран подход. „Научна школа В. В.Серикова” определя личностно- ориентираният подход, като "изграждането на специален вид педагогически процес (с конкретни цели, съдържание на технологии), който е специално насочен към самостоятелното развитие на личните качества на индивида". <http://www.instrao.ru/index.php/content-page/94-nauchnye-shkoly/2124-nauchnaya-shkola-v-v-serikova>

Продуктивно изследван в творбите на учениците от школата В.В. Серикова, личностно-ориентираният подход е ценностното отношение на възпитателя към детето, към детството като уникален период от неговия живот. Приоритетна характеристика на личностно-ориентираният подход е самата личност на детето, предоставянето на индивидуален подход в неговото развитие, преместване на акцента от парадигмата на знанието върху личността (Сериков В, 1994г).

Същността на подхода в учебния процес на децата от предучилищна възраст, е предмет на дейност в единството на три компонента: въведение в света на природата, въведение в света на човека, проява на самосъзнание (Сериков В., 1999г). Предизвикателството пред преподавателя е, да се използват принципите на ефективна комуникация, подкрепа и насърчаване на истинската стойност на дейността на детето, за да се постигне това, което всъщност е основната идея на личностноориентираното обучение.

Понастоящем е невъзможно да се тълкува недвусмислено определението за личностно-ориентиран подход (ЛОП). В.В. Сериков под личностно ориентиран подход разбира, на първо място, развитието на личността на детето, предлагайки процедурните и съдържателни аспекти на развитието. Чрез процедурни средства се саморазвиват вътрешни, съществени, естествени и универсални човешки качества. А под съдържанието: - формирането на система от ценности на индивида. В същото време характеризира личностно-ориентираният подход, като най-висш вид образование, в който се осъществява преходът на базата от знания към цялостното развитие на личността на децата. (Сериков В, 2012 г).

Всъщност конструкцията на личностно-ориентираният подход изисква разбиране както на цяло, така и на частите, в контекста на цялото. В тази връзка теоретичната основа може да се свърже с обяснението за обучение, ориентирано към личността на ученика като негов главен потребител.

1. Същност на личностно-ориентираният подход

Извършеният анализ на постановката за личностно-ориентираният подход дава основание да се разкрие съдържанието на „Личностно-ориентираният подход в обучението”:

Личностно-ориентираният подход в обучението е :

- развитие на самостоятелната личност, по собствена образователна траектория
- ориентирано към цялостното развитие на личността на детето
- система, която е организирана, подредена, технологизирана и ориентирана към личността на детето, при отчитане на неговия опит, възможности, особености, потребности и интереси.

-процес, в който учениците се включват активно в преоткриването и създаването на нови знания ,утвърждаване на субективната им позиция да конструират собствени знания, който има конструктивност и опит за съблюдаване на образователните изисквания.

- процес на изграждане на субект-субектни отношения; на сътрудничеството, като участниците са в ролята на партньори.

-зачитане свободата на избора на всеки участник и правото му да взема решения.

- реализиране на интензивна междуличностна комуникация , личностен контакт между участниците ,обмен на гледни точки ,като всеки има възможност да изрази себе си .

- преодоляване на затруднения , създаване на ситуации на успех , шанс на всеки да постигне положителен резултат, точно и справедливо оценяване.

-обезпечен с личностни ресурси и педагогически инструментариум (методи, форми, средства и др.)

1.2 Личностно-ориентиран подход и еволюция на възгледите за него

Историята на идеята за развитие на образованието датира от Конфуций, който в своите педагогически и дидактични изявления заявява, че най-важното в обучението - е да се осигури всестранно развитие.

Още тогава тази идея е била продължена от Сократ, Платон, Демокрит, Аристотел в Древна Гърция; Куинтилиан- в древен Рим.

Идеята за развитие на ученето е най-актуална през шестнадесети и деветнадесети век. Изследвали са я прочути учители и философи като М. Монтанян, Й. А. Коменски, Ж.Ж. Русо, И.Г. Песталоци, А. Дьстървег и др.

В епохата на Ренесанса бележити мислители като Ф.Петрарка, Н. Макиевели, Д. Конверсини, В.Д. Фелтре, Г.Д. Верона, Ф.Рабле,Т. Кампанела, внасят нов хуманистичен заряд на светогледа за човека като творец на самия себе си , свободен да взема решения , да развива себе си като индивидуалност. Историята на педагогическата мисъл показва , че Ян Коменски (1592-1670) представя идеята за пробуждането на човека така , че да се превърне в активна и свободна личност, преобразуваща себе си и околния свят. Въведената от него класно-урочна система, отстоява значимото си място и до днес, с явната насоченост към модернизация и адаптация.

В края на 17 в. И началото на 18 в. Педагогическата мисъл е повлияна от идеите на Дж. Лок (1632-1704) за „чистата дъска” . Английският философ поддържа тезата , че предпоставка за формиране на личността е обезпечаването на „здрав дух в здраво тяло”.

Педагогическите възгледи на представителя на Просвещението Ж.Ж. Русо (1712-1778), открояват естествено и свободно възпитание, връщането на човека към природата . Идеите имат продължение от творческите търсения на Й.Х. Песталоци (1746-1827), като изтъква необходимостта от хармонично развитие на всички сили на човешката природа. Създадената от него теория на елементарно образование, акцентира на интереса и опита на учениците, на природосъобразното разгръщане на способностите им (Димитров Г., Писарева С. , 2008г).

През този период у нас първият български професор по педагогика П.Нойков (1868-1921) защитава идеите за активно образование. Последователят на Едуард Клапаред , преподавателят по педагогика Д. Кацаров (1881-1960), изследва детето като непрекъснато действащо лице и субект на образователния процес. От 30-те до 50 –те години на 20 век, тезите за развиващото обучение се свързват с опитите да се измени традиционното обучение. Обогащават се представите за развитие на личността , за ролята на процеса социализация. Доказано е , че развиващо може да се счита обучението, което се приспособява към равнището на всяко дете , което е възможно само по пътя на индивидуализация на учебната работа. През 50- те и 60-те години на 20 век. Насочеността на възгледите е към теоретично обосноваване на взаимовръзката на понятията личност, субект,индивидуалност, индивид (Димитров Г., Писарева С. , 2008г).

През втората половина на 19в. и началото на следващия , в своята монография „Педагогическа антропология”, М. Монтесори , обръща внимание , че изоставянето на детето в умственото развитие , е по-скоро педагогически , отколкото медицински проблем, което предполага адекватни методи. (Монтесори М.,1913г.).

През 60-те години. XX век. Л. В. Занков развива концепция за технологията на образованието за предучилищна възраст и началните класове, допринасяйки за цялостното умствено развитие на учениците(Занков В. , 1963г).

През 70- те години на 20 век , за теоретичното осмисляне на личностно-ориентираният подход в образованието подпомагат постановки на привържениците на хуманната педагогика. К .Роджърс характеризира личностно-ориентираният подход в обучението като самостоятелно осмислен , насочен към усвояване на знанията като елементи на личностния опит.Според него, личността трябва да е самоценност

и цел на обучението. Личностно –ориентираният подход в обучението, според американският учен поставя детето в реален контакт с жизнените проблеми, защото само тогава, те ще са „мотивирани да учат, да откриват, да създават”. Според К. Роджърс, задачата на личностно-ориентираният подход в обучението, е да подпомогне личността да разбере себе си, своите проблеми и да мобилизира вътрешните сили за решаването им. https://liternet.bg/publish13/m_vylkova/chuvstvoto/7.htm

Е. Маслоу счита ,че водещият мотив в живота на човека е самоактуализацията, която улеснява ,съхранява и развива личността. Двата автори , К.Роджърс и Е.Маслоу смятат , че за личностно-ориентираният поход в обучението , са необходими „педагог-фасилитатор”и „способстващо съобщество”, в което детето или ученика, би могъл да разкрие най-пълно своя потенциал.

През 60-80 години Д.Б.Елконин и В.В.Давидов развиват концепцията за развитие на образованието въз основа на формирането на личността на детето.

Основната цел на модернизиранието на образованието е да се формира "мислещ" млад човек, който е толкова необходим за съвременния живот (Елконин Д. , 1984г.).

През 80- те и 90- те години на 20 век , посочените подходи продължават да са в основата на теориите и практиките, но личностно-ориентираният подход в обучението навлиза в педагогическия тезаурус, като се търси неговата практическа реализация.

През този период у нас се правят изследвания на водещи педагози , насочени към обучението с оглед развитие на личността. Значим е приносът на М .Андреев, П. Петров , Ив. Марев, Д. Павлов, Д. Цветков, Ал.Маджаров, Ст. Чернев, Е. Рангелова, М. Гавазов, Л. Тодорова и др. ,които доказват необходимостта от съчетаване на традиционни с нетрадиционни форми, методи и средства на обучението, в такива степени, че да се постигнат плануваните резултати (Димитров Г., Писарева С. , 2008г.).

Процесът на създаване на личностноориентирани технологии на обучението, се характеризира с висока динамика и в страните в напреднала фаза на информационното общество. От направените изследвания в тази област се открояват фундаментални и практико-приложни в страните : САЩ, Канада, страни от Западна Европа, Япония, Израел, Южна Корея, Сингапур, Нова Зеландия, Австрия и др. От интерес са идеите на Д. Гарвин, Суи Го, А. Дибела, Ари Де Гюс, П. Сендж, които защитават идеята на учещото се училище. Дидактиците в тези страни свързват съвременния етап на развитие на образованието , с прехода към новите информационни технологии (Димитров Г., Писарева С. , 2008г.).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Извършеният анализ на еволюцията на възгледите , концепциите и постановките за личностно-ориентираният подход, съотношението им към новият социокултурен контекст, дават основание да бъде разкрито съдържанието на понятието „Личностно –ориентиран подход в обучението”.

Както се подчертава по горе, Западната и Източноевропейската педагогическа мисъл, предоставят многообразие от виждания и характеристики на традиционни и нетрадиционни модели на обучение, определяни като личностноориентирани. При обосноваването на целите , най-напред се посочва да се овладеят система от знания, методи на изследване и на тази основа да се фиксират очакванията за формиране на личността. С оглед на това, **обучението ориентирано към детето**, се осъществява като целенасочен, социално и педагогически организиран процес на развитие на личността. Педагогически процес, протичащ на основата на овладяване на систематизирани научни знания, на високи технологии , на духовната и материалната култура на човечеството, и като приоритет в педагогиката през първото десетилетие на 21 век .

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

Димитров Г., Писарева С. ,, Личностно развитие на учениците в съвременното образование и общество”, 2008г.

Елконин Д. ,, Психология на играта”, Народна просвета, 1984г.

Занков В. ,, Развитие учащиx в процессе обучения, 1963г.

Иванов Г., Калинова А., ,,Субект-субектно взаимодействие в технологичното обучение” , детска градина , начално училище , Стара Загора, 2015г.

Иванов Г., Калинова А. ,,Конструиране и технологии в детската градина”, Стара Загора , 2017г.

Иванов, Г., Педагогическото взаимодействие в технологичното обучение. ИК „Кота“, Стара Загора, 2009г.

Кръстева, А. <file:///D:/1888.pdf>.

Монтесори М., ,,Педагогическа антропология”, 1913г.

Сериков В., ,, Образование и личност. Теория и практика на проектиране на педагогически системи [Text] / 1999 г.

Сериков В., ,, Развитие на личността в образователния процес”, 2012 г)

Сериков В., ,, Личностно ориентирано образование: концепция и технология”, 1994г.

<http://www.instrao.ru/index.php/content-page/94-nauchnye-shkoly/2124-nauchnaya-shkola-v-v-serikova>